

Міністерство освіти і науки України
Дніпровський національний університет
імені Олеся Гончара

ЗАТВЕРДЖУЮ

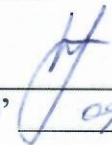
Ректор

Сергій ОКОВИТИЙ
“20” 2025 р.

ПОГОДЖЕНО

В.о. проректора з науково-педагогічної
роботи

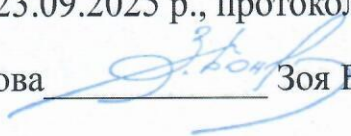
“20” Наталія ГУК
2025 р.

ПРОГРАМА АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

рівень вищої освіти	другого (магістерського)
спеціальність	053 Психологія
галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
освітня програма	Кризова та реабілітаційна психологія

Схвалено:

вченою радою факультету психології та
спеціальної освіти
від 23.09.2025 р., протокол № 1

Голова Зоя БОНДАРЕНКО

м. Дніпро
2025

Укладачі програми:

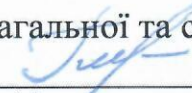
1. **Гальцева Тетяна Олексіївна**, д. психол. н., професор, завідувач кафедри загальної та соціальної психології;
2. **Корнієнко Вікторія Володимирівна**, д.психол.н., доцент, професор кафедри загальної та соціальної психології;
3. **Кутєпова-Бредун Вікторія Юріївна**, к.психол.н., доцент, доцент кафедри загальної та соціальної психології;
4. **Грисенко Наталія Володимирівна**, к. психол. н., завідувачка кафедри педагогічної та вікової психології;
5. **Донець Олеся Іванівна**, к.психол.н., доцент кафедри загальної та соціальної психології

Програма ухвалена на засіданні кафедр:

Кафедра загальної та соціальної психології

від 28.08.2025 р., протокол № 1

Завідувач кафедри загальної та соціальної психології

_____ (Т. Гальцева)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Кафедра педагогічної та вікової психології

від 29.08.2025 р., протокол № 1

Завідувач кафедри педагогічної та вікової психології

_____ (Н. Грисенко)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Ухвалено на засіданні науково-методичної ради факультету психології та спеціальної освіти

від 29.08.2025 р., протокол № 1

Голова НМР ФПСО (О. Диса)

I. Загальна частина

Програма атестаційного екзамену складена відповідно до:

- Освітньо-професійної програми «Кризова та реабілітаційна психологія», затвердженій рішенням вченої ради ДНУ імені Олеся Гончара від 21.12.2023 року, протокол № 4 (редакція №1);
- Стандарту вищої освіти зі спеціальності 053 Психологія, в галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, затвердженого наказом МОН України від 24.04.2019 р. № 564 .

Програма спрямована на перевірку якості засвоєння знань з основних фахових обов'язкових дисциплін циклу професійної підготовки за спеціальністю 053 Психологія, ОПП «Кризова та реабілітаційна психологія»

Відповідно до ОП атестаційний екзамен визначає рівень сформованості у здобувачів за другим (магістерським) рівнем вищої освіти спеціальності 053 Психологія ОПП «Кризова та реабілітаційна психологія» таких компетентностей:

Інтегральна компетентність: Здатність вирішувати складні завдання і проблеми у процесі навчання та професійної діяльності у галузі психології, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

Компетентності, визначені стандартом вищої освіти:

СК1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та / або практики.

СК3. Здатність обирати і застосовувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки практичної діяльності.

Компетентності, визначені закладом вищої освіти:

СК10. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях.

Програмні результати навчання за атестаційним екзаменом та їх співвідношення із освітніми компонентами:

Назва програмного результату навчання	Назви освітніх компонентів, що забезпечують даний програмний результат навчання
ПР1 Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням	Теоретико-методологічні проблеми психології; Кризова психологія та технології психологічної інтервенції;

сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.	Когнітивно-поведінкова терапія у роботі з травмою та посттравматичними розладами
ПР2 Вміти організовувати та проводити психологічне дослідження із застосуванням валідних та надійних методів.	Кризова психологія та технології психологічної інтервенції; Психологічна реабілітація осіб з психічними та соматичними розладами; Когнітивно-поведінкова терапія у роботі з травмою та посттравматичними розладами
ПР4 Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій.	Психологічна реабілітація осіб з психічними та соматичними розладами; Когнітивно-поведінкова терапія у роботі з травмою та посттравматичними розладами
ПР10 Здійснювати аналітичний пошук відповідної до сформульованої проблеми наукової інформації та оцінювати її за критеріями адекватності	Теоретико-методологічні проблеми психології; Кризова психологія та технології психологічної інтервенції; Когнітивно-поведінкова терапія у роботі з травмою та посттравматичними розладами
ПР12 Демонструвати розуміння закономірностей та особливостей розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань як в нормі, так і патології.	Кризова психологія та технології психологічної інтервенції; Психологічна реабілітація осіб з психічними та соматичними розладами; Когнітивно-поведінкова терапія у роботі з травмою та посттравматичними розладами

Атестаційний екзамен має на меті оцінити рівень усвідомлення студентами узагальненого об'єкта професійної діяльності психолога, який формулюється як психологічні аспекти діяльності і поведінки людини. Наявність у здобувача другого (магістерського) рівня вищої освіти уявлень про психологічні аспекти діяльності і поведінки людини, перевіряється за допомогою відповідних питань з визначених дисциплін програми атестаційного екзамену з психології.

Випускники закладу вищої освіти за кваліфікацією “Магістр”, згідно з освітньо-професійною програмою, можуть обіймати первинні посади згідно Класифікатора професій України ДК 003:2010 (1232, 1477, 148, 1483, 2310, 2351, 2446.2, 346), та можуть працювати у психотерапевтичних і психологічних

консультативних службах; у центрах соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, у дитячих центрах творчості і дозвілля, дитячих будинках, будинках пристарілих, інвалідів); на малих підприємствах, правоохоронних органах (установах ювенальної юстиції, колоніях, розподільниках), у службах порятунку, довіри, у військових організаціях, або продовжити освіту на третьому (освітньо-науковому) рівні для здобуття ступеня доктора філософії.

Також відповідно до змін і доповнень до професій України ДК 003:2010 (2445, 2445.1, 2445.2, 2412, 2412.1, 2429) внесеними наказом Міністерства економіки України від 25 жовтня 2021 року N 810 (Зміна № 10), випускники за другим (магістерським) рівнем вищої освіти можуть працювати на посадах: професіонали в галузі психології; наукові співробітники (психологія); психолог; практичний психолог (соціальна сфера); професіонали в галузі праці та зайнятості; професіолог; експерт-психолог судовий.

Програма передбачає перевірку рівня оволодіння магістрами системи базових понять та уявлень з курсів: Теоретико-методологічні проблеми психології; Кризова психологія та технології психологічної інтервенції; Психологічна реабілітація осіб з психічними та соматичними розладами; Когнітивно-поведінкова терапія у роботі з травмою та посттравматичними розладами.

II. ПЕРЕЛІК ТЕМ, З ЯКИХ ВІДБУВАЄТЬСЯ ОЦІНЮВАННЯ

ОК 2.1 Теоретико-методологічні проблеми психології

Тема 1. Некласичний вектор у сучасній психології. Структурний підхід до дослідження особистості. Особливості неklasичного підходу до дослідження особистості як культурного об'єкта і як суб'єкта самодетермінованої активності. Напрями неklasичної трансформації психології: від пошуку знань до соціального конструктивізму; від монологізму до діалогізму; від детермінізму до самодетермінації; від потенціалізму до езистенціалізму. Загальна характеристика стану розвитку теорії. Основні припущення й принципи, на яких базуються дослідження структури особистості, та їх відбиття у різних моделях особистісних рис. Варіанти скорочення психометричної 16- факторної моделі Кеттелла. Емпіричний і теоретичний статус п'ятифакторної моделі особистісних рис і аспекти її критики. Загальна характеристика п'ятифакторної моделі особистості, шестифакторна модель. Емпіричний і теоретичний статус диспозиційних моделей особистісних рис як генералізованих нейропсихічних структур.

Тема 2. Психофізіологічні і біохімічні кореляти особистості та їх пояснювальний потенціал. Теорія сенситивності до підкріплення поведінки (RST) як приклад розвитку ідей генетичного підходу до дослідження структури особистості.

Тема 3. Дослідження саморегуляції особистості (контекстуалізовані моделі особистості). Когнітивно-адаптивна теорія пояснення зв'язку особистісних рис з особливостями сприйняття і переробки інформації

людиною. Соціально-когнітивні теорії особистості: особистість у контексті ситуації. Когнітивно-афективна модель особистості. Модель архітектури особистості «знання і оцінювання». Когнітивно- експерієнціальна модель особистості.

Тема 4. Інтегративний підхід до дослідження особистісної ідентичності. Багатовимірна ієрархічна модель. Я-концепції. Самосвідомість як аспект дослідження особистісної ідентичності. Динамічні мотиваційні риси - «вікно в особистість». Упевненість у собі як ознака особистісної ідентичності. Особистість і процеси подолання стресу. Емоційний інтелект як динамічна риса, що визначає індивідуальну ідентичність.

Тема 5. Позитивні риси особистості (цінності у дії) та їх роль у забезпеченні психологічного благополуччя людини. Імпліцитний підхід до дослідження особистості. Теорія позитивних цінностей та властивостей особистості, її виникнення. Роль позитивних емоцій у зумовленні формування позитивних цінностей та властивостей особистості. Суб'єктивне, психологічне та соціальне благополуччя як результуючі наслідки наявності у людини позитивних цінностей та відповідних особистісних властивостей.

ОК 2.4 Кризова психологія та технології психологічної інтервенції

Тема 1. Предмет, мета, завдання та методи кризової психології. Кризова психологія (особливості поведінки особистості в ситуації кризової події чи катастрофи). Стратегії подолання невизначеності життєвого шляху. Внутрішньо-особистісні механізми та програми психологічної допомоги і підтримки. Кризовий стан (високий рівень нервово-психічної напруги аж до перенапруги й психічного виснаження). Криза (переломний момент, тяжкий перехідний стан, загострення, небезпечний нестійкий стан). Фрустрація (наявність сильної мотивації досягнення мети; наявність перепони, що перешкоджають досягненню цієї мети). Стрес (неспецифічна реакція організму на ситуацію, яка вимагає більшої або меншої перебудови організму, з метою адаптації до нових умов). Конфлікт (зіткнення двох і більше сторін, зіткнення інтересів та високу значущість цих інтересів). Подія, як одиниця аналізу життєвого шляху особистості. Тривога як головне складове почуття, що супроводжує кризу. Суперечливість як внутрішня боротьба між потребою у незалежності і відчуттям залежності від інших, потребою у допомозі. Почуття провини та депресивні почуття як чинники формування кризового стану. Деструктивні почуття, самотність та переживання (гедоністичне, цілісне, реалістичне, творче) як симптоми кризового стану.

Тема 2. Кризові життєві ситуації особистості. Кризи як ситуація емоційного й розумового стресу. Кризові ситуації як показник необхідності зміни способу буття. Кризова подія як стан спільної за часом небезпеки. Психічна травма, що формує переживання (особлива форма діяльності, спрямована на відновлення душевної рівноваги, втраченої свідомості існування).

Тема 3. Специфіка перебігу криз професійного становлення особистості. Стадія оптації в межах перебігу криз професійного становлення особистості.

Переоцінка навчальної діяльності. Зміна професійних намірів та зміна мотивації. Стадія професійної підготовки. Переживання розчарування від отримуваної професії. Невдоволення окремими навчальними предметами, сумніви у правильності професійного вибору. Стадія професійної адаптації. Кардинальні зміни професійної ситуації розвитку. Новий різновіковий колектив та ієрархічна система виробничих відносин, як чинники професійного становлення особистості. Нові соціально-професійні цінності, новий вид провідної діяльності. Конструктивний варіант розв'язання кризи: активізація професійних зусиль щодо якнайшвидшої адаптації та придбання досвіду роботи. Деструктивний варіант розв'язання кризи: звільнення, зміна спеціальності. Неадекватне, неякісне, непродуктивне виконання професійних функцій. Нормативна криза професійного становлення особистості. Криза професійного росту та подальший професійний розвиток.

Тема 4. Поняття інтеграції. Початок створення психічних структур, що ґрунтуються на протилежностях та служать адаптації. Встановлення взаємозв'язків між окремими сторонами психіки. Пізнавальні процеси в процесі подолання періоду диференціації. Встановлення взаємозв'язків на якісно новому рівні. Взаємозв'язки пам'яті з мовленням і мисленням.

Тема 5. Цілі і процес виходу із кризи: співставлення понять інтеграції та самоактуалізації. Поняття само актуалізації та чинники її розвитку. Реальний процес розвитку. Особливий вид діяльності й саморозвитку людини. Поняття «інтеграція», як процес пристосування і об'єднання розрізнених елементів в єдине ціле.

Тема 6. Основні етапи психологічної роботи з кризовими станами. Взаємне оцінювання та взаємна зацікавленість - уособлення в діаді. Виникнення почуття "ми", знайомство і встановлення відносин довіри. Розпитування, дослідження проблеми, формулювання і перевірка гіпотез. Усвідомлення проблеми і розгляд альтернативних способів її розв'язання. Оцінка й узагальнення досягнутих результатів. Показники щодо завершення контакту.

Тема 7. Види кризів та їх зони. Кризові стани душі: страх, горе, гнів. Криза втрати та її характеристики. Кризи, пов'язані із пошуком значення життя. Зона розбіжностей в кризових станах. Предмет, факт та проблема конфлікту.

Тема 8. Проблема вікових кризів. Криза немовляти та адаптація до нового середовища. Формування взаємодії з довкіллям та набуття навичок самостійності. Встановлення зв'язку з батьками. Розвиток рухових навичок та формування емоційного зв'язку. Криза дитинства та розвиток соціальних навичок, формування основних характеристик особистості. Вивчення соціальних норм та взаємодія з однолітками. Виявлення інтересів та талантів. Криза підліткового віку, як пошук власної ідентичності. Формування цінностей та самооцінки і розуміння власної ролі в суспільстві. Конфлікти з батьками та їх вплив на формування стійкого характеру. Криза середнього віку, як процес переосмислення життєвих цілей. Оцінка досягнень та виявлення нових життєвих планів в межах кризи середнього віку. Ставлення до старіння та зміна кар'єрних або особистих планів, пошук нових значень. Криза похилого віку та закріплення за досягненнями. Вивчення сприйняття своєї життєвої історії.

Збереження фізичного та психічного здоров'я. Подолання втрат та ставлення до смерті.

Тема 9. Матеріальні кризи. Розлучення та смерть близької людини, як тотальні кризи. Втрата роботи, серйозна хвороба та фінансові проблеми, їх роль у особистісних змінах. Катастрофи, конфлікти або зміни в особистому статусі - ситуації, що можуть порушити звичну рутину, спричинити великий стрес та викликати сильні емоційні реакції. Тривога, страх, розпач, гнів або відчуття безсилля та їх вплив на фізичне та психологічне благополуччя людини. Втрата самооцінки. Життєва мета. Сумнівами у власних здібностях та зміною життєвої перспективи. Кризи як можливість для особистісного росту. Переосмислення цінностей та розвитку нових стратегій управління в житті.

Тема 10. Соціальні кризи. Криза суспільна. Соціальний, політичний, економічний стан суспільства, держави. Умови різкого загострення соціальних протиріч. Порушення стабільності суспільства. Умови нормального функціонування і розвитку суспільства.

Тема 11. Кризи духовного Его. Втрата сенсу життя. Стан переживання втрати людиною буттєвої основи існування. Реакція на індивідуально значущу подію чи явище. Порушенням процесу пошуку сакрального. Відчуття внутрішньої порожнечі і втрати звичних орієнтирів.

Тема 12. Класичні методи трансформації кризових станів. Стратегія, сфокусовану на оцінці. Стратегія, сфокусовану на проблемі. Стратегія, сфокусовану на емоції. Аксиопсихотерапія - метод, направлений на переоцінку цінностей. Переорієнтація хворого, адаптація його до реальності. Профілактично-орієнтована патогенетична психотерапія. Психодрама, що дає можливість моделювати життя людини, переживати події минулого, теперішнього та майбутнього. Трансакційний аналіз. Ідеї его-станів. Особливі стани особистості. Процес спілкування (трансакції) з іншими людьми. Стан "Дитини" (переважання емотивної сфери, безпосередність і спонтанність). Стан "Дорослого" (переважання раціональної сфери, розсудливість та паритетність в стосунках). Стан "Батька" (настанови, навчання, пояснення).

Тема 13. Особливості групової форми роботи з кризовою особистістю. Програма корекційно-розвивальних ігрових занять для молодших школярів, які отримали травматичний досвід. Програма психокорекції емоційних переживань підлітків, які зазнали травматичного досвіду «Літній інтенсив» - програма соціально-психологічних тренінгів для відновлення психічних та фізичних ресурсів працівників психологічної служби.

Тема 14. Бесіда як технологія психологічної інтервенції щодо кризової особистості. Надання людині впевненості у тому, що вона звернулася туди, де її зрозуміють і підтримають. Визначення ступені серйозності ситуації та стану клієнта. Оцінювання періоду часу, в межах якого має бути прийняте конструктивне рішення. Надання можливості говорити, у той час як психолог слухає. Уважне слухання, не втручаючись передчасно в хід промови і збираючи всю первинну інформацію від клієнта. Допустимі втручання в промову клієнта. Нейтральні репліки. Втручання, які допомагають клієнтові висловитися.

Тема 15. Інтенсивні інтегративні психотехнології. Основні методологічні риси психотехнічної теорії. Прагматичні та етичні цінності психолога у процесі створення та реалізації психотехнологій. Психологи практики як користувачі теорії. Об'єкт теорії - робота зі свідомістю. Співвідношення предмета і методу. Метод впливу як метод дослідження проблеми і навпаки. Філософія психологічної практики як методологія психотехнічного знання за Л. Виготським). Порівняння академічного та психотехнічного підходів. Аспекти знання та академічний підхід. Психотехнічний підхід. Гносеологія: "чисте" знання або прикладне знання в різних галузях практики. Філософія практики: знання для практики, через практику, за допомогою пізнання себе і клієнта. Об'єктивна істина (зовнішня по відношенню до процесу пізнання). Суб'єктивна ціннісна позиція психолога. Етичність та практична користь.

ОК 2.5 Психологічна реабілітація осіб з психічними та соматичними розладами

Тема 1. Предмет, мета, завдання та основні поняття психологічної реабілітації. Предмет, мета і завдання сучасної реабілітаційної психології. Структура, основні напрями і проблеми сучасної реабілітаційної психології. Етапи та завдання психологічної реабілітації. Методи психологічної реабілітації. Критерії ефективності психологічної реабілітації. Організація психологічної підтримки в реабілітаційних установах. Різноманіття уявлень про реабілітацію. Розвиток загальної концепції реабілітації. Види реабілітації. Основні принципи реабілітації: єдності біологічних та психосоціальних чинників, різноплановості, партнерства, системності, індивідуальності, перехідності тощо. Психологічні та соціальні чинники в структурі лікування та реабілітації. Об'єкти реабілітації та реабілітаційний потенціал особистості. Правові засади реабілітаційного процесу. Основні складові реабілітації.

Тема 2. Контроль симптомів (профілактика рецидиву; робота зі стійкими та хронічними симптомами; попередження адикцій). Надання психологічної підтримки. Інформування про захворювання, його загальні клінічні ознаки та лікування. Допомога щодо кращого розуміння власної психопатології. Посилення терапевтичного альянсу та прихильності до фармакотерапії. Розроблення відповідної стратегії щодо подолання стресових ситуацій. Поліпшення психосоціального функціонування та якості життя пацієнта. Контролювання психічних супутніх захворювань, зокрема залежностей і тривожних розладів. Навчання пацієнта вміння оцінювати власний настрій і розпізнавати ознаки ранніх симптомів або клінічного погіршення стану. Когнітивно-поведінкова терапія (КПТ) у гострій фазі ВДР легкої та помірної інтенсивності. Підтримувальне лікування або психоосвітні втручання. Помірна та тяжка ступень ВДР: застосування підтримувальної терапії та психоосвітнього втручання.

Тема 3. Основні фази реабілітації (оцінка та планування цілей і методів впливу; реабілітаційні заходи; досягнення результату та його оцінка). Перший – підготовчий етап реабілітації. Технологія подолання недостатньої, чи

навіть негативної мотивації щодо власного психологічного здоров'я. Технологія пошуку нових ефективних мотиваторів. Технологія активізації сліпих зон уваги стосовно можливостей досягнення психологічного благополуччя. Активізація здатності людини самостійно скеровувати, змінювати власне життя у бажаних напрямках, брати на себе відповідальність за власне життєтворення, як базисний етап реабілітації. Технологія проектування майбутнього за допомогою життєвих виборів. Технологія апробації проектів майбутнього за допомогою життєвих завдань. Технологія реалізації завдань за допомогою оптимізації практикування. Відновлення психологічного здоров'я особистості, її здатності до особистісного зростання як мета підтримувального етапу реабілітації. Завершальний етап реабілітації. Технологія інтеграції травматичного досвіду. Технологія вироблення ставлення до травми як до ресурсу. Технологія покращення середовища життєдіяльності.

Тема 4. Біопсихосоціальний, інтегральний або холістичний підхід до реабілітації осіб із нервово-психічними захворюваннями. Біопсихосоціальна модель. Людина як цілісний організм. Взаємозв'язок біологічних, психологічних та соціальних чинників. Уявлення про здоров'я людини. Причини захворювань та надання людині допомоги. Холістичний підхід до людини, розуміння її як єдине ціле. Техніки інтегрування особистості в єдине ціле. Прийняття себе як цілого. Виявлення внутрішніх ресурсів.

Тема 5. Основні напрямки роботи: відновлювальний, компенсаторний та адаптаційний. Процеси адаптації. Збереження гомеостазу (рівноваги) із середовищем. Пристосування людини як особистості до існування в суспільстві відповідно до його вимог та власних потреб, мотивів, інтересів. Відновлювальний напрямок. Подолання вад. Компенсація, як захисний механізм психіки. Несвідома та свідомі спроби подолання реальних і уявних недоліків. Відновлення порушеної функції.

Тема 6. Основні принципи реабілітації психічно хворих. Створення та збереження довготривалої соціальної підтримки. Задоволення базових потреб психічно хворих осіб. Стратегія індивідуально орієнтована і спрямована на розвиток навичок пацієнта взаємодіяти зі стресовим середовищем. Стратегія направлена на розробку зовнішніх ресурсів для зниження потенційних стресових факторів.

Тема 7. Основні етапи реабілітаційного процесу комунікативної сторони особистості хворого. Діагностичний етап реабілітаційного процесу комунікативної сторони особистості хворого. Визначення результатів реабілітації. Механізми взаєморозуміння в спілкуванні: ідентифікація, емпатія, рефлексія. Характеристика технік: «Зараження», «Навіювання», «Переконання», «Наслідування». Опора на збережені навички спілкування в реабілітаційному процесі.

Тема 8. Вплив психологічних захисних механізмів та копінг-стратегій на процес реабілітації. Поняття копінг-стратегій. Зв'язок копінг-стратегій з психологічним благополуччям. Зниження рівня невротизації, депресії. Зменшення тривожності, дратівливості. Усунення проявів емоційної нестійкості. Ефективність застосування копінг-стратегій в процесі реабілітації.

Перосмислення ситуації та її перетворення. Стратегії уникнення та стратегії самозвинувачення.

Тема 9. Фактори ризику для соматичних розладів (генетична схильність)

Високий рівень тривожності, депресивні тенденції та алекситимія (нездатністю виражати емоції) – ключові терміни психодіагностики психосоматичних розладів. Характеристики схильності до психосоматичних розладів. Особливості особистості (неспецифічна та вроджена схильність до соматичних порушень). Генетична схильність до психосоматичних проявів. Типи акцентуації особистості та характеру. Особистісно-типологічні особливості людини.

Тема 10. Психологічні особливості та ВКХ хворих на хронічні соматичні розлади. Рівні ВКХ: сензитивний рівень; емоційний рівень; когнітивний рівень; мотиваційний рівень; поведінковий рівень. Класифікація типів ВКХ: адекватний та гіпернозогнозичний тип. Психологічні особливості особистості. Темперамент та характер. Потреби та мотиви – їх роль у формуванні внутрішньої картини хвороби. Стійке ставлення до себе, оточення, світу.

Тема 11. Психічні розлади із соматичними симптомами та їх вплив на особистість. Чинниками соматизації. Гострі та хронічні емоційні/психологічні стреси, конфлікти. Дефіцит емоційної обробки інформації як чинник соматизації. Симптоми середніх і тяжких фаз захворювання. Поведінкові розлади (нетримання калу, бродяжництво, неконтрольована агресія). Непсихотичні порушенням при усіх соматичних та ендокринних захворюваннях. Поняття астеничного синдрому.

Тема 12. Ефективність реабілітаційних заходів у хворих з психічними та соматичними розладами. Своєчасність початку лікування. Максимально персоналізоване лікування. Комплексне лікування. Ранній початок заходів. Попередження або зниження ряду ускладнень раннього періоду. Заходи, які сприяють більш швидкому та повному відновленню.

ОК 2.3 Когнітивно-поведінкова терапія у роботі з травмою та посттравматичними розладами.

Тема 1. Когнітивно-поведінкова парадигма у психотерапії. Терапевтичний контракт. Сітки BASIC ID Арнольда Лазаруса та сітка SECCA. Безперервний розвиток когнітивної концептуалізації клієнтського випадку. Активна співпраця (партнерство) та створення довірчих відносин. Спрямованість на проблемах та найвищій меті. Акцент на теперішньому часі. Робота на всіх рівнях. Структурованість та її роль в когнітивно-поведінковій психотерапії. Навчання психологічній самодопомозі.

Тема 2. Соціально-когнітивна теорія А. Бандури. Засвоєння людської поведінки шляхом опанування певних патернів. Научіння способом спостереження. Роль непрямого підкріплення та самопідкріплення. Випадкові події та основні програмні рівні процесу **самоконтролю**. Здатність до саморегуляції та визначення форми поведінки, на яку необхідно впливати. Збір

основних даних та основи розробки програми. Виконання програми, її оцінка та висновок.

Тема 3. Раціонально-емотивна терапія А. Елліса. Ідентифікація ірраціональних переконань. Аналіз і переоцінка. Тренування раціонального мислення. Розвиток нових поведінкових стратегій. Вивчення власних емоцій. Нові навички та стратегії для досягнення позитивних змін. Зміна мислення та поведінки в реальних ситуаціях. Підтримка та практика.

Тема 4. Когнітивна терапія А. Бека. Когнітивні елементи та когнітивні процеси. Когнітивний зміст та заповнення пропуску. Техніки децентрації. Схеми (адаптивні / не адаптивні; позитивні/ негативні; ідіосинкразичні / універсальні. Автоматичні думки. Рефлекторність/ Згорнутість та стислість. Непідвладність свідомому контролю/ Швидкоплинність. Персевераторність і стереотипність. Когнітивні помилки та довільні умовиводи - їх роль в процесі терапії. Надмірне узагальнення та вибіркоче абстрагування, як механізми впливу на процес терапії. Перебільшення і применшення інформації, інтерпретація цих феноменів. Персоналізація та дихотомічне мислення, як ключові поняття в когнітивній терапії.

Тема 5. Основні методи модифікації поведінки у когнітивно-поведінковому підході. Робота з автоматичними думками. Конструктивні та деструктивні думки. Когнітивна реструктуризація. Модель АВС. Психоедукація (прийняття відповідальності за своє життя, зокрема за своє здоров'я). Саморозуміння і прийняття себе. Уміння жити сьогоднішнім. Здатність до розуміння, слухання і прийняття інших. Відомість індивідуального буття. Усвідомлено вибудована ієрархія цінностей. Систематична десенсибілізація, як техніка направлені на змуну патологічного впливу середовища на особистість. Характеристика техніки "Конструктивна уява". Техніки для роботи з румінаціями (навязливими думками): Метод припинення; Метод повторення; Метафори; Модифікація образів; Позитивна уява. *Техніка реалістичного прогнозування*

Тема 6. Метод підкріплення у терапевтичному процесі. Позитивне підкріплення; негативне підкріплення; загасання; покарання; нагородження впливають на час, необхідний для вивчення нової поведінки, ступінь збереження поведінки; бажана поведінка, що схильна припинятися майже негайно без підкріплення.

Тема 7. Метод контролю стимулу у терапевтичному процесі. Виявлення і зміна звички, що заважає. Метод усного контролю. Метод письмового контролю. Письмова перевірка знань, умінь та навичок. Машинний, письмовий метод. Метод кейса; метод портфоліо.

Тема 8. Техніки тестування думок та розвитку критичного мислення. Вміння перевіряти інформацію. Обговорення різних тем, використання доказів та аргументів. Спільне знаходження оптимального рішення. Логічне мислення. Побудова причиново-наслідкових зв'язків. Концепція паралельного мислення. Уникання зайвих емоцій, непослідовності та розгубленості. Застосування концепції паралельного мислення при виконанні практичних завдань чи обговоренні проблемних питань. Відповідальність за встановлений порядок і

формальні процедури. (темно-сині флотські фірмові черевики). Дослідження та збір фактів, отримання інформації (сірі кросівки). Робота в складних умовах. Практицизм (коричневі робітничі черевики). Дії у надзвичайних та небезпечних умовах (помаранчеві гумові чоботи). Турботливе ставлення, співчуття, дбайливе ставлення до людських почуттів (рожеві капці). Дії, пов'язані з певним становищем, владою, лідерством (пурпурні чоботи для верхової їзди).

Тема 9. Сучасна схема-терапія у когнітивно-поведінковому напрямку. Когнітивні процеси (думки, переконання), емоції, тілесні відчуття та спогади. Основні режими: "Здорова доросла", "Щаслива дитина", "Критик", "Покинута /сумна/одинок/вразлива дитина", «Зла дитина». Підтримка себе в моменти складних емоційних переживань (страх, смуток, самотність тощо), які пов'язані з незадоволеними дитячими потребами. Перебудова та заміна непродуктивних стратегій поведінки (копінги). Вміння переживати емоції. Звернення по допомогу. Висловлювання своїх потреб. Зміна поведінки, що виникає при переживанні емоцій гніву та агресії. Вміння діяти впевнено (асертивно) і при цьому не псувати стосунків із людьми. Конфронтація режиму "Критика". Навчання мотивувати себе. Наявність реалістичних стандартів та очікування від себе. Приймання помилки та вміння їх виправляти. Вивільнення режиму «Щасливої дитини». Радість від життя та отримання від нього задоволення.

III. СТРУКТУРА БІЛЕТУ АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

Кожний білет атестаційного екзамену містить 50 тестових завдань, зміст яких стає відомим лише при отриманні варіанту випробування. Всі питання складені у формі обрання однієї вірної відповіді з чотирьох запропонованих, проти якої студент має зробити відповідну позначку. Оцінка за відповідь на кожне питання білету атестаційного екзамену може набувати одного з двох значень:

максимального значення 2,0 балів у випадку вірної відповіді,
мінімального значення 0 балів у випадку невірної відповіді.

№ з/п	Форма завдання	Максимальна кількість балів, яку можна отримати за одне завдання	Максимальна кількість балів, яка може бути набрана за весь іспит
1	Питання на обрання вірної відповіді	2,0	$50 \times 2,0 = 100$

- за навчальними дисциплінами

№ з/п	Дисципліна	Кількість блоків	Кількість завдань у кожному блоці	Всього завдань з дисципліни

1	Теоретико-методологічні проблеми психології.	4	25	100
2	Психологічна реабілітація осіб з психічними та соматичними розладами	4	25	100
3	Кризова психологія та технології психологічної інтервенції	4	25	100
4	Когнітивно-поведінкова терапія у роботі з травмою та посттравматичними розладами	4	25	100
Загальна кількість завдань				400

- СТРУКТУРА БІЛЕТА

Дисципліна	Кількість завдань у варіанті	Кількість балів
Теоретико-методологічні проблеми психології	З першого блоку - 2 завдання, з 2 блоку – 3 завдання, з 3 блоку – 4 завдання, з 4 блоку – 4 завдання	26
Психологічна реабілітація осіб з психічними та соматичними розладами	З першого блоку - 2 завдання, з 2 блоку – 2 завдання, з 3 блоку – 4 завдання, з 4 блоку – 4 завдання	24
Кризова психологія та технології психологічної інтервенції	З першого блоку - 2 завдання, з 2 блоку – 3 завдання, з 3 блоку – 4 завдання, з 4 блоку – 4 завдання	26
Когнітивно-поведінкова терапія у роботі з травмою та посттравматичними розладами	З першого блоку - 2 завдання, з 2 блоку – 2 завдання, з 3 блоку – 4 завдання, з 4 блоку – 4 завдання	24
ВСЬОГО	50	100

IV. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

СУМА	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ
90-100	Відмінно\Excellent	Відмінне виконання, надано 90–100% правильних відповідей
82-89	Добре\Good	Виконання вище середнього рівня, надано 82–89% правильних відповідей
75-81		У цілому вірне виконання, надано 75–81% правильних відповідей
64-74	Задовільно\Satisfactory	Непогане виконання, надано 64–74% правильних відповідей
60-63		Виконання задовольняє мінімальним критеріям, надано 60–63% правильних відповідей

0-59	Незадовільно\Fail	Виконання не задовольняє мінімальним критеріям, надано менше 60% правильних відповідей
------	-------------------	--

V. ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

До навчальної дисципліни «Теоретико-методологічні проблеми психології».

Основна:

1. Актуальні проблеми теоретичної психології [Електронний ресурс]: електрон. метод. рекомендації до курсу «Актуальні проблеми теоретичної психології» для здобувачів другого (магістр.) рівня вищої освіти спец. 053 «Психологія» / уклад. О.І.Кононенко. Одеса, 2023. 49 с.
2. Калюжна Є. М. Теоретико-методологічні проблеми психології : навчальний посібник / Є. М. Калюжна. Київ : ІПК ДСЗУ, 2019. 136 с
3. Кононенко О.І. Специфіка сучасних психологічних методів та організації дослідження перфекціонізму особистості/Психологія та соціальна робота. Том 1(51) 2020. С. 125-136
4. Носенко, Е.Л., Донець, О.І. Глосарій основних понять курсу «Теоретико-методологічні проблеми психології». Дніпро: Ліра, 2021. 28 с.
5. Слюсаревський М. М., Хазратова Н. В. Теоретичні напрямки соціальної психології. Навчальний посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2020. 104 с.
6. Теоретико-методологічні проблеми психології : навч. посібник / Н. П. Гапон – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2021. 180 с.

Додаткова:

7. Кононенко О.І. Специфіка сучасних психологічних методів та організації дослідження перфекціонізму особистості/Психологія та соціальна робота. Том 1(51) 2020. С. 125-136
- 8.. Носенко Е.Л. , Аршава І.Ф. Роль різних форм прояву інтелекту у зумовленні якості життя особистості: Монографія. Д.: Свідлер, 2019. 72с.
- 9.. Психологічні ресурси адаптаційного потенціалу особистості: кол. моногр. нау за наук. ред. проф. І.Ф. Аршави. Дніпро, 2020. Вид- во «Свідлер А.Л.». 180 с.
10. Oksana Kononenko, Ihor Popovych, Anatoliy Kononenko, Viktoriia Stynska, Oleksandra Kachmar, Liubov Prokopiv, Halyna Katolyk Research of the factor structure of the model of world view settings at a young age. Revista 48 Inclusiones/Volumen 7 – Número 3 – Julio/Septiembre 2020.- pp. 98-116 (Web of Science)

До навчальної дисципліни «Психологічна реабілітація осіб з психічними та соматичними розладами».

Основна:

1. Корнієнко В. В. Патопсихологія: навч. посіб. / В. В. Корнієнко. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2023. 120 с.

2. Методичні рекомендації для проведення практичних занять та самостійного вивчення з дисципліни «Реабілітаційна психологія» зі спеціальності 053 Психологія, НУК імені адмірала Макарова. Миколаїв, 2022. 50 с.

3. Мозгова Г.П., Ханецька Т.І., Якимчук О.І. Психосоматика: психічне, тілесне, соціальне. Хрестоматія: Навчальний посібник. Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2021. 383 с.

4. Основи психіатрії: методичні рекомендації для студентів напряму підготовки 6.030102 Психологія. / Л. Я. Барінова. Одеса: Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2019. 56 с.

5. Пропедевтика психіатрії з основами загальної психології, патопсихології та психопатології: [навчальний посібник] / С.В. Римша, Н.В. Рациборинська-Полякова. Львів: Видавець ФОП Марченко Т.В., 2023. 520 с.

6. Психіатрія та наркологія: навчально-методичний посібник / А.М. Скрипніков, Л.В. Животовська, Л.А. Боднар, Г.Т. Сонник. 2-е видання. Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина», 2021. 224 с.

7. Психогенні психічні розлади: навчально-методичний посібник / Л.О. Герасименко, А.М. Скрипніков, Р.І. Ісаков. Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина», 2021. 208 с. .

8. Теорія і практика психологічної допомоги та реабілітації: підручник. Вид. 2-ге, доп. / кол. авт.; за заг. ред. Василя Осьодла. Київ: НУОУ імені Івана Черняхівського, 2020. 484 с

9. Шашенкова А. О. Методичні рекомендації до практичних занять з курсу «Основи психосоматики» зі спеціальності 053 «Психологія» ОПП «Клінічна психологія». Ужгород, 2024. 32 с.

Додаткова:

6. Скрипніков А.М., Кидонь П.В. Етіологія та патогенез шизофренії: сучасний стан вивчення проблеми. Полтава: АСМІ, 2019. 51 с.

7. (ICD-11 Reference Guide MKX-11).

До навчальної дисципліни «Кризова психологія та технології психологічної інтервенції».

Основна:

1. Грандт В. В. Психологія травмуючих ситуацій : навчальний посібник для здобувачів ступеня вищої освіти магістра спеціальності «Психологія» освітньо-професійної програми «Психологія». Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2024. 107с.

2. Кризова психологія: Навчальний посібник. За заг. ред. проф. О.В. Тімченка. Х.: НУЦЗУ, 2020. 401 с.

3. Психологічна підтримка членів родини працівників МВС у разі їх загибелі, зникнення безвісти, отримання поранень, перебування або визволення з полону : метод. рекомендації / В. В. Корнієнко. Дніпро : Дніпров. держ. ун-т внутр. справ, 2024. 127 с.

4. Психологія екстремальних та кризових ситуацій: навч.-метод. посіб. для студ. денної та заочної форм навчання освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» за спеціальністю 053 «Психологія» / Романовський О. Г., Черкашин А. І., Грень Л.М. та ін. Харків: Видавництво Іванченка І. С., 2022. 365 с.

5. Перша психологічна допомога в гострих стресових ситуаціях: навч.-практич. посіб. / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О.А. Моргунов ; [О. І. Федоренко та ін.] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 84 с.

6. Панок В. Г. Основи психологічної допомоги: теорія та практика психоконсультації навч. посібник / В. Г. Панок, Я. В. Чаплук, Я. Ф. Андрєєва / за заг. ред. В.Г. Панка, І.М. Зварича. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2019. 384 с.

Додаткова:

7. Ващенко І., Ананова І. Особистість і життєві ситуації у концептуальному просторі психологічної науки // Проблеми сучасної психології. 2019. Вип.46.

8. Лозінська Н. Психотравма як наслідок травматичного стресу в різних напрямках сучасної психології. Вісник Національного Університету Оборони України. 2019. № 50 (2). С. 65–73. doi: 10.33099/2617- 6858-2018-50-2-65-73.

9. Особистість в екстремальних умовах: матеріали ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції (17 травня 2019 р., м. Львів). Львів, 2019. 140 с.

10. Психологія надзвичайних ситуацій: навчально-методичні матеріали до практичних занять / укладач: Г. Є. Улунова. Суми: Сумський державний університет, 2019. 42 с.

11. Психологія болю /за ред.Романишина А. К.: Вид-во Астролябія, 2022. 336 с.

12. Yastochkina I. Personal anxiety as socio-psychological problem. Lviv University Herald. 2020. No. 6. P. 165–170. doi: 10.30970/2522-1876-2020-6-24.

13. Aleksandrovsky U. A. Disasters and Mental Health. Disasters and Mental Health. 2020. P. 1–144. doi: 10.33029/9704- 5917-1-kat-2020-1-144.

14. Evdokimova E. V. Psychological Support For The Middle Age In A Crisis Condition. PSYRGGU. 2019. Vol. 64. doi: 10.15405/epsbs.2019.07.20..

До навчальної дисципліни «Когнітивно-поведінкова терапія у роботі з травмою та посттравматичними розладами».

Основна:

1. Грандт В. В. Психологія травмуючих ситуацій : навчальний посібник для здобувачів ступеня вищої освіти магістра спеціальності «Психологія»

освітньо-професійної програми «Психологія». Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2024. 107 с.

2. Когнітивно-поведінкова терапія: Навчально-методичні рекомендації. Чернігів: НУЧК імені Т. Г. Шевченка, 2023. 60 с.

3. Панок В. Г. Основи психологічної допомоги: теорія та практика психоконсультації навч. посібник / В. Г. Панок, Я. В. Чапак, Я. Ф. Андрєєва / за заг. ред. В. Г. Панка, І. М. Зварича. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2019. 384 с.

3. Теорія і практика вікової психокорекції : Навчальний посібник / С. Б. Кузікова. 2-ге видання, перероблене, доповнене. Суми: Університетська книга, 2020. 304 с

4. Технології психотерапевтичної допомоги постраждалим у подоланні проявів посттравматичного стресового розладу: монографія / З. Г. Кісарчук, Я. М. Омельченко, Г. П. Лазос [та ін.] ; за ред. З. Г. Кісарчук. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2020. 178 с.

Додаткова:

5. Особистість в екстремальних умовах: матеріали ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції (17 травня 2019 р., м. Львів). Львів, 2019. 140 с.

6. Психологія надзвичайних ситуацій: навчально-методичні матеріали до практичних занять / укладач: Г. Є. Улунова. Суми: Сумський державний університет, 2019. 42